

**ВІД АВТОРА КУЛЬТОВОГО РОМАНУ
«ХРЕЩЕНИЙ БАТЬКО»**

ЕКРАНІЗОВАНО

Легендарний Майкл Корлеоне отримує від батька завдання — вивезти з Сицилії до США Сальваторе «Турі» Гільяно. Турі відомий як італійський Робін Гуд, який разом зі своєю бандою прагне звільнити простих людей Сицилії від панування мафії та продажної влади. Мафіозі не влаштовує цей намір, так само як і місцевих політиків. Гільяно становить загрозу їхньому авторитетові, тому його необхідно зупинити. На італійського Робіна Гуда розпочинають полювання: впіймати живим, а ще ліпше — мертвим. Чи встигне Майкл Корлеоне врятувати Гільяно? Його вороги — наймогутніші люди Сицилії...

Вишуканий роман, сповнений сицилійських пристрастей.

Time

П'юзо — неперевершений майстер розповіді!

USA Today

www.bookclub.ua

ISBN 978-617-12-5779-5

9 786171 257795

**МАРІО
П'ЮЗО**

Сицилієць

**МАРІО
П'ЮЗО**

Сицилієць

MARIO PUZO

THE SICILIAN

a novel

МАРІО П'ЮЗО

СИЦИЛІЄЦЬ

роман

**ПЕРЕКЛАД З АНГЛІЙСЬКОЇ
ОЛЕНИ ОКСЕНИЧ**

ХАРКІВ **КЛУБ**
2018 **СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ**

УДК 821.111(73)
П96

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
Puzo M. The Sicilian : A Novel / Mario Puzo. —
New York : Ballantine Books, 2001. — 416 p.

Дизайнер обкладинки *Марго Стернічук*

ISBN 978-617-12-5779-5
ISBN 978-0-345-44170-6 (англ.)

© Mario Puzo, 1984
© Depositphotos.com / olly18,
обкладинка, 2018
© Nemiro Ltd, видання укра-
їнською мовою, 2018
© Книжковий Клуб «Клуб Сі-
мейного Дозвілля», пере-
клад і художнє оформлен-
ня, 2018

Для Керол

ЧАСТИНА I

МАЙКЛ КОРЛЕОНЕ

1950

РОЗДІЛ I

Майкл Корлеоне стояв на довгому дерев'яному пірсі в Палермо й дивився, як величезний океанський лайнер рушає в плавання до Америки. Він сам мав би відплисти на ньому, якби не нові вказівки від батька.

Він помахав на прощання чоловікам на маленькому рибальському човні, що привіз його до пірса, — чоловікам, які охороняли його всі ці роки. Човен осідлав білу піну, що йшла від лайнера, — відважне каченя, що пливе за матусею. Чоловіки помахали йому у відповідь; більше він їх не побачить.

На пристані кипіло життя, метушилися робітники в кептарях і мішкуватому вбранні — розвантажували інші судна, переносили ящики на вантажівки, що саме підійшли до пристані. То були невисокі жилаві чоловіки, більше схожі на арабів, аніж на італійців; дзьоби кептарів затіняли їхні обличчя. Поміж них мають бути й нові охоронці, щоб переконатися, що з ним нічого не станеться, перш ніж він зустрінеться з доном Кроче Мало, *Capo di Capi*¹ «друзів

¹ З італійської приблизно перекладається як «голова над головами». (Тут і далі прим. пер.)

друзів», як їх називали тут, на Сицилії. Газети, як і зовнішній світ, називали їх мафією, однак на Сицилії слово «мафія» ніколи не лунало з вуст її жителів. Так само вони ніколи не назвали б дона Кроче Мало *Capo di Capi* — тільки «доброю душею».

За два роки вигнання на Сицилії Майкл чув чимало оповідок про дона Кроче, і деякі з них були такі фантастичні, що він мало не зневірився в самому існуванні такої людини. Однак отримані від батька вказівки були вичерпні: йому наказано пообідати з доном Кроче того ж дня. Разом вони мали влаштувати втечу із Сицилії для найвідомішого бандита країни Сальваторе Гільяно. Майкл Корлеоне не міг покинути Сицилію без Гільяно.

Біля кінця пірса, унизу, десь за п'ятдесят ярдів від нього, величезне темне авто припаркувалося на вузькій вулиці. Біля нього стояло троє чоловіків — чорні прямокутники, вирізані зі сліпучого листка світла, що золотою стіною падало з неба. Майкл пішов до них. Зупинився на мить підкурити свою сигарету й оглянути місто.

Палермо лежало на дні чаші, утвореної згаслим вулканом. З трьох боків над ним нависали гори, з четвертого воно втікало в разючу синяву Середземного моря. Місто мерехтіло в золотавих променях сицилійського полудня. Стовпи червоного світла били в землю, наче відображаючи кров, пролиту на сицилійській землі за незліченні століття. У золотих променях купалися величні мармурові колони грецьких храмів, схожі на павутиння мусульманські вежі, вкрай заплутані фасади іспанських соборів; на віддаленому схилі супилися зубчасті стіни старого норманського замку — усе це лишили по собі різноманітні жорстокі армії, що правили Сицилією від народження Христа. За замковими стінами конічні гори тримали зніжене Палермо в задушливих обіймах — так, наче вони разом граційно опускалися на коліна й шию міста міцно охоплювала мотузка. Високо вгорі, у блискучому

синьому небі, стрімко шугали незліченні крихітні червоні яструби.

Майкл підійшов до трьох чоловіків, які чекали на нього в кінці пірса. З чорних прямокутників виступили обличчя, сформувалися тіла. З кожним кроком він бачив їх усе чіткіше, і вони неначе розпливалися, розгорталися, щоб привітати й огорнути його.

Усі троє знали Майклову історію. Те, що він був наймолодший син великого дона Корлеоне з Америки, Хрещеного батька, чия влада доходила навіть до Сицилії. Те, що він убив високопосадовця з поліції Нью-Йорка, коли страчував якогось ворога імперії Корлеоне. Те, що він був тут, на Сицилії, у вигнанні, переховувався через ці вбивства, але тепер справи нарешті «владнано» й він мав повернутися на батьківщину, щоб зайняти своє місце спадкоємця «родини» Корлеоне. Вони вивчали Майкла: його швидкі й легкі рухи, насторожену пильність, запале обличчя, яке надавало йому вигляду людини, що пережила страждання й небезпеку. Він вочевидь був той, кого годилося «поважати».

Коли Майкл зійшов із пірса, першим його привітав священник — огрядне тіло в рясі, голова увінчана засаленим капелюхом, схожим на кажана, білий комірець окроплений рудим сицилійським пилом, обличчя над ним по-мирському м'ясисте.

То був отець Бенджаміно Мало, брат великого дона Кроче. Поводився він сором'язливо й побожно, утім був цілковито відданий своєму відомому родичеві й оком не змигнув, притуляючи диявола до своїх грудей. Злі язика шепотіли, що він ділиться з доном Кроче навіть таємницями сповідей.

Отець Бенджаміно нервово всміхнувся, потиснувши Майклові руку; здавалося, кривувата й дружня усмішка Майкла, зовсім не схожа на посміх відомого вбивці, викликала в нього і подив, і полегшення.

Другий чоловік повівся не так сердечно, утім доволі ввічливо. То був інспектор Фредеріко Веларді, голова

таємної поліції всієї Сицилії. Тільки в нього з-поміж тих трьох не було привітної усмішки на обличчі. Він був худий і надто добре вбраний як на чоловіка з державною зарплатою, холодні блакитні очі, успадковані від прадавніх норманських завойовників, були готові стріляти. Інспектор Веларді не мав підстав любити американця, що вбивав поліційних високопосадовців: може, він захоче спробувати свого щастя й на Сицилії. Стискання рук із Веларді було схоже на доторк мечів.

Третій чоловік був вищий і більший і поряд із двома іншими здавався велетнем. Він захопив у полон Майклову руку, тоді притягнув його до себе в теплі обійми.

— Кузене Майкле, — мовив він. — Вітаємо в Палермо.

Тоді відсторонився й подивився на Майкла приязним, утім сторожким оком.

— Я Стефан Андоліні, ми з твоїм батьком разом виростили в Корлеоне. Я бачив тебе в Америці, коли ти був малим. Пам'ятаєш мене?

Дивно, але Майкл і справді його пам'ятав, бо Стефан Андоліні виділявся серед сицилійців: він був рудий. То був його хрест, адже сицилійці вірили, що в Юди було руде волосся. Обличчя в нього також було незабутнє: рот величезний, неправильної форми, повні вуста схожі на криваве січене м'ясо; над ними розташувалися волохаті ніздрі й очі, запалі в глибокі очниці. Хоча він і всміхався, це обличчя навівало думки про вбивство.

Зв'язок зі священником Майкл зрозумів одразу, однак інспектор Веларді став несподіванкою. Виконуючи обов'язки родича, Андоліні представив Майклові і самого інспектора, і його посаду. Молодий Корлеоне пильнував. Що тут робив цей чоловік? Веларді мав репутацію одного з найзатятіших переслідувачів Сальваторе Гільяно. До того ж було очевидно, що інспектор та Стефан Андоліні не люблять один одного; вони поводитися з витонченою ввічливістю двох людей, готових до смертельної дуелі.

Водій відчинив їм дверцята автомобіля. Отець Бенджаміно та Стефан Андоліні провели Майкла до заднього сидіння, шанобливо поплескуючи по спині. Отець Бенджаміно з християнською сумирністю наполог, щоб Майкл сів біля вікна, бо гість має бачити красу Палермо, а сам він тоді займе місце посередині. Андоліні теж сів позаду. Інспектор уже зайняв місце біля водія. Майкл помітив, що інспектор Веларді поклав руку на ручку дверей, щоб за пригоди швидко відчинити, і йому спало на думку, що отець Бенджаміно міг сісти посередині саме для того, щоб не стати випадковою ціллю.

Машина, як великий чорний дракон, повільно повзла вулицями Палермо. По обидва боки проспекту здіймалися граційні мавританські будинки, масивні адміністративні будівлі з грецькими колонами, іспанські собори. Приватні будинки, розфарбовані в синій, білий, жовтий кольори; їхні прикрашені квітами балкони утворювали над головою ще одну дорогу.

Видовище було б чудове, якби не зағони карабінерів, національної поліції Італії, що стояли патрулями на кожному розі, тримаючи гвинтівки напоготові. На балконах їх було ще більше.

Той транспорт, що оточував їхнє авто, видавався карликовим, особливо селянські вози з мулами, у яких переважно везли свіжі продукти з-за міста. Вози були повністю, аж до спиць коліс та голобель, у які запрягали мулів, пофарбовані в яскраві, жваві кольори. Боки багатьох возів розмальовано королями в коронах та лицарями в шоломах, сценами з легенд про Карла Великого та Роланда, цих старовинних героїв сицилійського фольклору. Але на деяких возах замість них Майкл бачив красивого молодого чоловіка в молескінових штанах та білій майці, з пістолетами на поясі, з пістолетами в кобурі через плече й два рядки слів під ним, які обов'язково закінчувалися великими червоними літерами: ГІЛЬЯНО.

Протягом свого сицилійського вигнання Майкл чимало чув про Сальваторе Гільяно: його ім'я постійно спливало в газетах, люди всюди говорили про нього. Дружина Майкла, Аполлонія, якось зізналася, що щовечора молиться за безпеку Гільяно, як і всі підлітки та молоді люди Сицилії. Вони обожнювали його, він був одним із них, тим, ким усі вони мріяли стати. Зовсім молодим, трохи за двадцять, його визнали великим генералом, бо він переміг ті армії, що карабінери відправляли по нього. Розбійник був красивий і щедрий і більшу частину своїх кримінальних заробітків віддавав бідним. Він був шляхетний, його бандитам ніколи не дозволялося нападати на жінок чи священників. Коли він карав інформатора чи зрадника, завжди давав йому час помолитися й очистити свою душу, щоб мати якомога кращі стосунки з правителями наступного світу. Усе це Майкл знав без додаткових розповідей.

Вони звернули з проспекту, і увагу американця привернув величезний плакат із чорними написами, що висів на стіні будівлі. Йому саме вистачило часу побачити в першому рядку слово ГІЛЬЯНО. Отець Бенджаміно нахилився до вікна й сказав:

— То одна з прокламацій Гільяно. Попри все, серед ночі він і нині контролює Палермо.

— І що там написано? — спитав Майкл.

— Він дозволяє людям Палермо знову їздити трамваєм, — відповів отець.

— Він дозволяє? — з усмішкою перепитав молодий Корлеоне. — Злочинець дозволяє?

З другого боку авто розсміявся Стефан Андоліні.

— Карабінери їздили трамваями, тож Гільяно взявся їх підривати. Але спочатку попередив, щоб люди їх уникали. Тепер він обіцяє більше їх не підривати.

Майкл сухо спитав:

— Чому Гільяно підривав повні поліції трамваї?

Інспектор Веларді повернувся до нього, пильно подивився блакитними очима.

— Бо Рим мав дурість заарештувати його батька та матір за те, що вони зналися з відомим злочинцем — своїм власним сином. Фашистський закон, який республіка так і не скасувала.

— Мій брат, дон Кроче, влаштував їх визволення, — мовив із тихою гордістю отець Бенджаміно. — О, мій брат був дуже лютий на Рим.

«Господи, — подумав Майкл. — Дон Кроче був лютий на Рим? Та хто в біса цей дон Кроче, крім того, що *pezzonovante*¹ мафії?»

Автомобіль зупинився перед пофарбованим у рожевий колір будинком завдовжки з цілий квартал. Кожен його кут вінчали сині мінарети. Двоє швейцарів в ефектній уніформі із золотими гудзиками охороняли розкішний навіс із зеленими смугами й написом «ГОТЕЛЬ “УМ-БЕРТО”». Утім Майкла не відволікла ця розкіш.

Він окинув натренованим оком вулицю перед готелем, помітив принаймні десяток охоронців — вони ходили парами, стояли біля залізної огорожі. Ці люди й не приховували своєї функції: розстібнуті піджаки відкривали зброю на ременях. Двоє з тонкими сигарами на мить закрили Майклові дорогу, коли він вийшов із машини, оглянули його зблизька, вимірюючи для могили. Інспектора Веларді та інших вони проігнорували.

Коли всі разом увійшли до готелю, охоронці зачинили за ними двері. У холі матеріалізувалися ще четверо й провели їх далі довгим коридором. Вони мали гордовитий вигляд палацових слуг імператора.

Кінець коридору перекривали двоє масивних дубових дверей. Якийсь чоловік підвівся з високого, подібного до

¹ Буквально 90-й калібр, у переносному значенні — велике цабе, велика цяця (сицилійський сленг).

трону стільця й відімкнув двері бронзовим ключем. Роблячи це, він кивнув і по-змовницьки всміхнувся отцеві Бенджаміно.

Двері відчинилися, відкривши величні кімнати: скляні вікна на всю висоту стін були відчинені в розкішний внутрішній сад, з якого доносився аромат лимонних дерев. Увійшовши, Майкл побачив усередині кімнати ще двох чоловіків. Цікаво, навіщо донові Кроче така охорона. Він був друг Гільяно, довірена особа міністра юстиції в Римі — це вбезпечувало його від карабінерів, які заповнювали Палермо. Тоді кого й чого боявся великий дон? Хто його ворог?

Меблі у вітальні були від початку створені для італійського палацу: колосальні крісла, канапи, за глибиною й довжиною схожі на невеликі човни, масивні мармурові столи, немов украдені з музею. Усе це було гідним облямуванням для чоловіка, який саме вийшов із саду, щоб привітати їх.

До Майкла Корлеоне привітно простягав руки дон Кроче. Стоячи, він був майже такий же завширшки, як і заввишки. Густе сиве волосся, охайно підстрижене, кучеряве, як у негра, вінчало масивну левову голову. Очі були темні, як у ящера, — дві родзинки над важкими, повном'ясами щоками. Щоки ці були як два великі шматки червоного дерева, ліва — гладенька, права — у складках плоті. Рот навидовижу витончений, над ним — тоненькі вуса. Риси обличчя склеював докупи товстий імперський виступ носа.

Однак під головою імператора було цілком селянське тіло. Великі штани сиділи погано, обтягували велетенське черево, їх підтримували широкі сірувато-білі підтяжки. Широченна сорочка біла, свіжовипрана, але не випрасувана. На ньому не було ані краватки, ані піджака, і на мармуровій підлозі стояв босий.

Цей чоловік не був схожий на того, хто «вмочував дзьоба» у кожний бізнес у Палермо, аж до скромних ринкових яток на площі. Важко було повірити, що він відповідає за

тисячі смертей. Що він править Західною Сицилією значно більше, ніж уряд у Римі. І що він багатший за герцогів та баронів, які володіли шикарними сицилійськими маєтками.

Дон Кроче швидко й легко обійняв Майкла, кажучи:

— Я знав твого батька. Коли ми були дітьми. Мене тішить, що в нього такий гарний син.

Тоді розпитав, чи приємною для гостя була подорож, чи йому щось зараз потрібно. Майкл усміхнувся й відповів, що не відмовився б від кусня хліба й краплини вина. Дон Кроче негайно провів його в сад: як усі сицилійці, він любить їсти надворі, коли випадала нагода.

Накритий під лимоновим деревом стіл виблискував полірованим склом та тонким білим полотном. Слуги відсунули від столу широкі бамбукові крісла. Дон Кроче зі жвавою чемністю, від якої здавався молодшим за свій вік (йому було вже за шістдесят) розсаджував гостей. Майкла він посадив праворуч від себе, а брата, священника, ліворуч. Інспектора Веларді та Стефана Андоліні розмістив навпроти й дивився на обох прохолодно.

Усі сицилійці люблять попоїсти, коли є що, і одним із небагатьох жартів про дону Кроче, на які люди наважувалися, було те, що він радше поїсть, аніж вб'є ворога. От і тепер він сидів, тримаючи ножа з виделкою, і з задоволенням, м'яким обличчям дивився, як слуги виносять їжу. Майкл озирнувся на сад. Його оточувала висока кам'яна стіна, і щонайменше десятеро охоронців сиділи за своїми маленькими столиками, однак не більше, ніж по двоє, і на достатній відстані, щоб зберегти приватність дону Кроче та його гостей. Сад повнився пахощами лимонів та оливкової олії.

Дон Кроче сам подбав про Майкла: поклав на його тарілку смажене курча та картоплю, наглянув, щоб спagetі посипали достатньою кількістю тертого сиру, наповнив бокал каламутним місцевим білим вином. Усе це він

робив із неабиякою зацікавленістю й широю тривогою, бо його новому другові було важливо добре поїсти й випити. Майкл був голодний, він зі світанку не їв, а дон усе підкладав йому на тарілку. Він так само стежив за частуванням інших гостей, жестом кликав слугу, коли треба було наповнити бокал чи вкрити порожню тарілку їжею.

Нарешті вони закінчили й дон, потягуючи своє еспресо, був готовий перейти до справ.

— Отже, ти допоможеш нашому другові Гільяно, — мовив він до Майкла.

— Саме такі вказівки я маю, — відповів Майкл. — Мушу переконатися, що він вдало доїде до Америки.

Дон Кроче кивнув; на його масивному обличчі червоного дерева застиг сонний приязний вираз, властивий повним людям. Дивно було чути від такого обличчя й тіла його дзвінкий високий голос.

— Ми з твоїм батьком про все домовилися, я мав направити до тебе Сальваторе Гільяно. Однак у житті нічого не буває просто так, завжди трапляються несподіванки. Мені важко буде дотриматися свого слова в цій угоді. — Він підніс руку вгору, щоб Майкл не перебив його. — Моєї провини в цьому немає. Я нічого не змінював. Але Гільяно більше нікому не довіряє, навіть мені. Багато років, мало не з першого дня його життя вигнанця, я допомагав йому вижити; ми були партнерами. З моєю допомогою він став найвеличнішою людиною Сицилії, хоча тепер він усього лиш хлопчисько двадцяти семи років. Однак його час добігає кінця. П'ять тисяч італійських солдатів та військових поліцаїв обшукують гори. І все одно він відмовляється віддатись у мої руки.

— Тоді я нічого для нього не можу зробити, — мовив Майкл. — Я маю наказ чекати до семи днів, тоді мушу відпливти до Америки.

Кажучи це, він питав себе, чому його батькові так важливо влаштувати втечу Гільяно? Майкл відчайдушно хотів

повернутися додому після стількох років вигнання. Він непокоївся за батькове здоров'я. Коли Майкл утік з Америки, батько лежав у лікарні з важким пораненням. Відтоді його старшого брата Сонні вбито, а «родина» Корлеоне зав'язла у відчайдушній боротьбі за виживання з п'ятьма «родинами» Нью-Йорка. Ця боротьба дісталася зі Штатів до самого серця Сицилії, щоб убити юну дружину Майкла. Так, посланці від батька принесли йому звістки про те, що старий дон одужав від ран, що він примирився з п'ятьма «родинами» і зробив так, що всі звинувачення проти Майкла скасували. Однак Майкл знав, що батько чекає на його повернення, щоб син став його правою рукою, знав, що всі члени родини будуть раді його бачити: сестра Конні, брат Фредді, названий брат Том Хейген і бідолашна мати, що, безперечно, і досі оплакує смерть Сонні. Йому мимохідь згадалася Кей: чи вона досі думає про нього, після того як він на два роки зник? Але головним було от що: чому батько відкладає його повернення? Це могло спричинити тільки щось надзвичайно важливе, пов'язане з Гільяно.

Раптом Майкл усвідомив, що його вивчають холодні блакитні очі інспектора Веларді. На тонкому аристократичному обличчі відобразилося презирство, наче Майкл проявив себе боягузом.

— Май терпіння, — мовив дон Кроче. — Наш друг Андоліні й досі виступає посередником між мною та Гільяно з його родиною. Ми всі переконаємо його разом. Коли ти поїдеш звідси, то рушиш до батька й матері Гільяно в Монтелепре, це по дорозі до Трапані.

Він зупинився на мить і всміхнувся; усмішка не порушила масивності його щік.

— Мені розповіли про твої плани. Усі твої плани.

Дон Кроче сказав це з особливим наголосом, але Майкл подумав, що всіх планів той знати не міг. Хрещений батько ніколи нікому не розповідав усього.

— Усі ми, ті, хто любить Гільяно, — м'яко вів далі дон Кроче, — погоджуємося щодо двох речей. Йому не можна більше лишатися на Сицилії, і він має емігрувати до Америки. Інспектор Веларді теж із цим згоден.

— Це навіть для Сицилії дивно, — відповів Майкл, усміхнувшись. — Інспектор — голова таємної поліції, що присягнула спіймати Гільяно.

Дон Кроче засміявся коротко, механічно.

— Хто зрозуміє Сицилію? Утім усе просто. Риму буде краще, якщо Гільяно щасливо житиме в Америці, а не сипатиме звинуваченнями з клітки для свідків у суді Палермо. Суцільна політика.

Майкл був спантеличений, відчув різкий дискомфорт. Це було не за планом.

— Чому інспектор Веларді зацікавлений у його втечі? Мертвий Гільяно небезпеки не становить.

Інспектор зі зневагою відповів:

— Я обрав би саме це. Але дон Кроче любить його як сина.

Стефан Андоліні злісно витріщився на інспектора. Отець Бенджаміно втягнув голову в плечі й відпив зі своєї склянки. Однак дон Кроче суворо відповів Веларді:

— Ми всі тут друзі й повинні бути відверті з Майклом. Гільяно має козир — щоденник, який він називає «Заповітом». Він містить докази того, що уряд Рима — певні його чиновники — допомагали йому чинити розбій у ці роки, маючи на те свої, політичні причини. Якщо цей документ буде оприлюднений, християнсько-демократичний уряд впаде й Італією правитимуть соціалісти й комуністи. Інспектор Веларді згоден зі мною, що цього не можна допустити. Тому він прагне допомогти Гільяно втекти з цим «Заповітом», бо так він залишиться невідомим.

— Ви бачили той «Заповіт»? — спитав Майкл. Цікаво, чи знав про нього батько. У його вказівках нічого про цей документ не було.

— Я знаю про його зміст, — відповів дон Кроче.

Інспектор Веларді різко сказав:

— Якби я міг вирішувати, то вбив би Гільяно, і до дідька його «Заповіт».

Стефан Андоліні подивився на інспектора з такою неприхованою, напруженою ненавистю, що Майкл уперше усвідомив, що перед ним сидить людина, не менш небезпечна за дона Кроче.

— Гільяно ніколи не скориться, — мовив Андоліні. — Ти недостатньо вправний для того, щоб відправити його в могилу. Тобі було б розумніше пильнувати себе.

Дон Кроче повільно підняв руку — і за столом запала тиша. Він повільно заговорив до Майкла, не зважаючи на інших.

— Можливо, я не зможу дотримати слова й привезти тобі Гільяно. Не можу тобі сказати, чому дона Корлеоне так цікавить ця справа. Будь певен, він має свої на те причини, і вони вагомі. Але що я можу зробити? По обіді ти пойдеш до батьків Гільяно, переконаєш їх, що їхній син має мені довіритися, і нагадаєш цим милим людям, що саме я визволив їх із в'язниці. — Він на мить замовк. — Може, тоді ми будемо спроможні допомогти їхньому синові.

За роки вигнання й переховування в Майкла розвинулося тваринне передчуття небезпеки. Йому не подобався інспектор Веларді, він боявся жорстокого вбивці Стефана Андоліні, від отця Бенджаміно в нього спиною бігла мурашка. Однак найтривожніші сигнали йшли до його мозку від дона Кроче.

Усі чоловіки за столом говорили тихіше, звертаючись до дона Кроче, навіть його ж власний брат, отець Бенджаміно. Вони линули до нього, схиливши голови, чекаючи на його слова, навіть жувати припиняли. Слуги колами ходили навколо нього, так, наче він був сонцем; розсипані садом охоронці невпинно стежили за ним, готові за командою вистрибнути й розірвати всіх на шмаття.

Майкл обережно сказав:

— Доне Кроче, я тут, щоб дослухатися до будь-якого вашого бажання.

Дон схвально кивнув своєю величезною головою, склав на животі чітко окреслені руки й своїм владним тенором мовив:

— Ми маємо бути повністю відверті один з одним. Скажи, які ти маєш плани щодо втечі Гільяно? Розкажи мені, як син батькові.

Майкл зиркнув на інспектора Веларді. Він не став би говорити відверто перед головою таємної поліції Сицилії. Дон Кроче негайно зрозумів натяк.

— Інспектор Веларді повністю керується моїми порадами, — завважив він. — Можеш довіряти йому так само, як мені.

Майкл підніс бокал із вином до вуст. Понад ним він бачив, як спостерігають за ними охоронці — глядачі на виставі. Він бачив, як скривився Веларді: йому не сподобалася тактовність слів дона, з яких було очевидно, що саме дон Кроче керує самим інспектором і його підлеглими. Він бачив, як насупилося вбивче й губасте обличчя Стефана Андоліні. Тільки отець Бенджаміно не схотів зирнутися з ним і нахилив голову. Майкл випив бокал мутного білого вина, і слуга негайно наповнив його знову. Садок раптом здався небезпечним місцем.

Корлеоне нутром відчував, що сказане доном Кроче не може бути правдою. Чому хтось за цим столом узагалі має довіряти голові таємної поліції Сицилії? Довіряв би йому Гільяно? Майкл кисло подумав, що історія Сицилії густо пересипана зрадою; він згадав свою покійну дружину. То чому дон Кроче такий довірливий? І для чого вся ця охорона? Дон Кроче — перша людина мафії. Він має наймогутніші зв'язки в Римі й насправді заступає владу тут, на Сицилії. То чого боїться дон Кроче? Могло йтися хіба що про Гільяно.

Та дон стежив за ним, тож Майкл намагався говорити якомога щиріше.

— Мій план простий. Я мушу чекати в Трапані, доки Сальваторе Гільяно не привезуть до мене. Ви і ваші люди. Швидкий корабель доправить нас до Африки. Звісно ж, ми матимемо всі необхідні документи. З Африки відлетимо до Америки, де вже все влаштовано, і звичні формальності нас не обходять. Сподіваюся, усе буде так просто, як мені озвучено. — Він на мить замовк. — Хіба що ви порадите мені щось інше.

Дон зітхнув і відпив зі свого бокала. Тоді зосередив увагу на Майклові й заговорив повільно й вагомо:

— Сицилія — трагічний край. Тут немає довіри. Тут немає порядку. Лише насильство й зрада, і чимало. Ти виглядаєш настороженим, друже, і маєш на це право. Так само, як і наш Гільяно. Ось що я тобі скажу: Турі Гільяно не вижив би без мого захисту; ми з ним були наче пальці на одній руці. А тепер він вважає мене своїм ворогом. О, ти не уявляєш, як мені жаль. Я мрію лише про те, що одного дня Турі Гільяно повернеться до своєї родини й буде визнаний героєм Сицилії. Він справжній християнин і відважний чоловік. І серце в нього таке ніжне, що він завоював любов усіх жителів острова. — Дон Кроче зупинився й допив своє вино одним духом. — Однак обставини проти нього. Він сам у горах і має хіба що жменьку людей, щоб протистояти тій армії, яку відправляє проти нього Італія. І його зраджують на кожному кроці. Це тому він не вірить нікому, навіть самому собі.

Одну мить дон дуже холодно дивився на Майкла.

— Якщо вже говорити зовсім чесно, — мовив він, — якби я не любив Гільяно так сильно, можливо, я й дав би тобі раду, хоч і не зобов'язаний це робити. Може, мені варто чесно й відверто сказати: їдь до Америки без нього. Ми наближаємося до кінця трагедії, що ніяк тебе не стосується.

Він зробив невелику паузу й знову зітхнув.

— Але, звісно ж, ти наша єдина надія, і я змушений бла-
гати тебе лишитись і допомогти нам. Я допомагатиму всім,
чим зможу, і ніколи не зраджу Гільяно. — Дон Кроче під-
ніс свого бокала. — Хай він живе тисячу років.

Усі випили. Майкл розмірковував. Дон хоче, щоб він ли-
шився чи щоб зрадив Гільяно? Заговорив Стефан Андоліні:

— Пам'ятайте, ми пообіцяли батькам Гільяно, що Майкл
відвідає їх у Монтелепре.

— Безперечно, — м'яко відповів дон Кроче. — Ми муси-
мо дати його батькам хоч якусь надію.

Отець Бенджаміно сумирно наголосив:

— Може, вони щось знають про «Заповіт».

Дон Кроче зітхнув.

— Так, «Заповіт» Гільяно. Він вважає, що той урятує
йому життя чи принаймні помститься за його смерть. —
Говорив він прямо до Майкла. — Запам'ятай це. Рим бо-
їться «Заповіту», але я не боюся. І скажи його батькам: те,
що написано на папері, впливає на історію. Але не на
життя. Життя — то інша історія.

Їзда від Палермо до Монтелепре тривала десь годину. Утім
за цю годину Майкл та Андоліні перемістилися від циві-
лізації міста до примітивної культури сицилійського
села. За кермом крихітного «фіата» сидів Стефан Андо-
ліні; у світлі дня на його щоках та підборідді яскравим
багрянцем горіли корені гладенько зголеного волосся.
Він кермував повільно, обережно, як усі ті, хто вчиться
керувати автомобілем на пізніх етапах життя. Піднімаю-
чись угору величезним гірським масивом, «фіат» пихтів,
наче йому бракувало повітря.

П'ять разів довелося пригальмовувати перед конт-
рольно-пропускним пунктом національної поліції —
загін зі щонайменше десятка вояків і броньований авто-
мобіль, що найжачився автоматами. Їх пропускали завдяки
паперам Андоліні.

Майкл дивувався з того, що місцевість може стати такою дикою й примітивною на такій малій відстані від великого міста. Вони проїздили повз крихітні селища з камінними будинками, що ризиковано балансували на крутих схилах. Ці схили були ретельно розорані, перетворені на вузькі тераси полів, на яких охайними рядками росла колюча зелень. Невеликі пагорби були всипані незліченними білими валунами, наполовину заритими в мох та бамбукові стебла; здалеку це скидалося на розлоге кладовище з простими надгробками.

Край дороги періодично траплялися святилища — дерев'яні скриньки зі статуєтками діви Марії чи якогось особливо шанованого святого всередині, під замком. Майкл побачив біля одного з таких святилищ жінку, що молилася, упавши на коліна, тоді як її чоловік цмулив вино з пляшки, сидячи у візку, запряженому віслюком. Голова віслюка хилилася долі, як у мученика.

Стефан Андоліні схилився, погладив Майклове плече й мовив:

— Моє серце тішиться, коли я тебе бачу, любий кузене. Ти знав, що Гільяно теж нам рідня?

Майкл був певен, що то брехня: було щось таке в цій рудій лисячій посмішці.

— Ні, — відповів він. — Я знаю тільки, що його батьки працювали на мого батька в Америці.

— Як і я, — завважив Андоліні. — Ми допомагали твоєму батькові будувати дім на Лонг-Айленді. Старий Гільяно — хороший муляр, і хоч твій батько й пропонував йому місце в бізнесі з оливковою олією, він лишився вірний своїй справі. Вісімнадцять років працював, мов той негр, і економив, як єврей. Тоді повернувся на Сицилію, щоб захити, як англієць. Але через війну та Муссоліні їхні ліри стали нічого не варті, і тепер він володіє хіба що своїм будинком та клаптиком землі для обробітку. Гільяно кляне той день, коли поїхав з Америки. Вони

думали, що виростять свого хлопчика принцом, і ось він став розбійником.

За «фіатом» хмарилася курява; уздовж дороги привидами поставали зарості бамбука та опунцій, грона плодів скидалися на людські руки. У долинах виднілися гаї оливок та виноградники. Раптом Андоліні мовив:

— Мати понесла Турі в Америці.

Побачивши запитання в Майклових очах, продовжив:

— Так, але народився він уже на Сицилії. Зачекали б кілька місяців, і Турі був би американець по закону. — Він на мить замовк. — Турі завжди про це говорить. Ти справді думаєш, що зможеш допомогти йому втекти?

— Не знаю, — відповів Майкл. — Після обіду з інспектором і доном Кроче я вже нічого не знаю. Вони хочуть моєї допомоги? Батько казав, що дон Кроче все для цього зробить. Він не згадував про інспектора.

Андоліні провів рукою по лисуватій голові. Несамохіть натиснув на педаль газу, і «фіат» рвонув уперед.

— Гільяно з доном Кроче нині ворогують, — сказав він. — Але ми маємо плани, що не стосуються дона Кроче. Турі з батьками розраховують на тебе. Вони знають, що твій батько ніколи не кривив душею з другом.

— А ти на чиєму боці? — спитав Майкл.

Андоліні зітхнув.

— Я б'юся за Гільяно, — відповів він. — Ми з ним товаришували останні п'ять років, а до того він урятував мені життя. Та я живу на Сицилії й не можу відкрито зректися дона Кроче. Я йду туго натягнутим дротом між ними двома, але ніколи не зраджу Гільяно.

Що, чорт забирай, він верзе? Чому ні від кого з них не можна дістати прямої відповіді? «Тому, що це Сицилія», — подумав Майкл. Сицилійці бояться правди. Тирани й інквізитори тисячі років катували їх за правду. Священик у кабінці для сповіді вимагав правди, погро-

жуючи вічним пеклом. Але правда була джерелом влади, засобом контролю, то навіщо комусь віддавати її?

Йому доведеться шукати свій власний шлях чи, може, відмовитися від місії й поспішити додому. Тут молодий Корлеоне на небезпечній території. Вочевидь, між Гільяно та доном Кроче йде вендета, а опинитися у вирі сицилійської вендети смертельно. Сицилійці вірять, що єдина справедливість полягає в помсті, а та завжди безжална. На цьому християнському острові, де в кожному домі стояла статуетка Ісуса в сльозах, християнське прощення вважали гідним зневаги прихистком боягузів.

— Чому Гільяно з доном Кроче стали ворогами? — спитав Майкл.

— Через трагедію в Портелла-делла-Джінестрі, — відповів Андоліні. — Два роки тому. Після неї все змінилося. Гільяно в усьому звинувачує дона Кроче.

Раптом авто мало не перейшло у вертикальне падіння: дорога спускалася з гір у долину. Вони оминули руїни норманського замку, зведеного дев'ять сотень років тому, щоб тероризувати жителів цих місць, — тепер він був зайнятий незавадними ящірками й кількома козами, які тут заблукали. Унизу Майкл побачив Монтелепре.

Містечко лежало серед навислих над ним гір, немов у відрі на дні колодязя. Воно було досконало кругле — жоден будинок не вибивався за межі, і пообіднє сонце поливало його кам'яні стіни темно-червоним вогнем. Тепер «фіат» спускався вузькою й звивистою вулицею. Андоліні натиснув на гальма там, де дорогу перегороджував загін озброєних карабінерів. Один рушницею дав їм знак вийти з автомобіля.

Майкл дивився, як Андоліні показує поліції документи. Він побачив спеціальну перепустку з червоними краями — йому було відомо, що такі видає тільки міністр юстиції в Римі. У молодшого Корлеоне теж була така

разом із вказівкою показувати її тільки в крайньому разі. Як Андоліні зміг отримати такий могутній документ?

Тоді вони повернулися до «фіата» й покотилися далі вуличками Монтелепре, такими вузькими, що, якби їм назустріч їхало інше авто, розминутися вони не змогли б. Усі будинки мали елегантні балкони й були пофарбовані в різні кольори — чимало блакитних, трохи менше білих, кілька рожевих. Зовсім мало жовтих. О цій порі жінок на вулицях не було: вони розійшлися по кухнях готувати вечерю для своїх чоловіків. Не було й дітей. Натомість на кожному розі був патруль із пари карабінерів. Монтелепре було схоже на окуповане містечко під час воєнного стану. Хіба що кілька старших чоловіків із кам'яними обличчями дивилися вниз із балконів.

«Фіат» зупинився перед рядом будинків, один із яких був яскраво блакитний, а орнамент у його кованій хвіртці складався в літеру Д. Хвіртку відчинив низенький жилавий чоловік років шістдесят в темному смугастому американському костюмі, білій сорочці й чорній краватці. То був батько Гільяно. Він коротко, але приязно обійняв Андоліні й мало не вдячно поплескав Майкла по плечу, запрошуючи їх зайти.

У батька Гільяно було таке обличчя, що наче страждає від очікуваної смерті безнадійно хворої близької людини. Було помітно, що він суворо стримує емоції, однак його рука час від часу торкалася обличчя, наче змушуючи його тримати форму. Тіло було скуте, рухи — різкі, однак трохи нерішучі.

Вони увійшли до великої вітальні, розкішної як на сицилійський будинок у такому маленькому містечку. Над кімнатою панувало величезне збільшене фото в овальній дерев'яній рамі кремового кольору, надто розпливчате, щоб зрозуміти, що ж на ньому. Утім Майкл одразу збагнув, що то мав бути Сальваторе Гільяно. На маленькому чорному столику під світлиною стояла лам-

падка. На іншому столику було чіткіше фото в рамці: батько, мати й син стояли на тлі червоної завіси, син владно обіймав матір за плечі. Сальваторе Гільяно дивився просто в камеру, наче кидав їй виклик. Обличчя в нього було надзвичайно красиве, подібне до грецької статуї, риси трохи важкуваті, мов висічені з мармуру, уста повні й чуттєві, очі овальні, широко розставлені, з навислими повіками. То було лице людини без сумніву в собі, рішуче налаштованої на те, щоб вразити світ. Але ніхто не попереджав Майкла про те, що це красиве обличчя буде таке м'яке й добре.

Були ще й інші світлини, на яких він був разом зі своїми сестрами та їхніми чоловіками, але вони були майже сховані в темних кутках.

Батько Гільяно провів їх до кухні, де його дружина відволіклася від плити, щоб привітати гостей. Марія Ломбардо Гільяно виглядала значно старшою, ніж на знімку у вітальні, наче то була зовсім інша людина. Її ввічлива усмішка була проваллям на кістлявому виснаженому обличчі, вкритому потрісканою, сухою шкірою. Довге густе волосся падало на плечі, у ньому було чимало широких пасм сивини. Справді бентежили очі — майже чорні, утілена ненависть до цього світу, який намагався роздушити її саму та її сина.

Не звертаючи уваги на чоловіка та Стефана Андоліні, вона заговорила до Майкла:

— Ти приїхав допомогти моєму синові чи як?

Чоловіки виглядали присоромленими різкістю її запитання, та Майкл серйозно їй усміхнувся.

— Так, я з вами.

Напруга спала, жінка опустила голову й закрила руками обличчя наче в очікуванні удару. Андоліні м'яко заговорив до неї:

— Отець Бенджаміно теж хотів прийти, я сказав йому, що вам того не хотілося б.

Марія Ломбардо підняла голову, і Майкл зачудувався тим, як усе те, що вона відчувала, відобразилося на її обличчі. Зневага, ненависть, страх, іронія, з якою слова пасували до її жорсткої посмішки — гримаси, якої вона не приховувала.

— О, в отця Бенджаміно, безсумнівно, добре серце, — мовила вона. — І він із цим добрим серцем, як чума, несе смерть цілим поселенням. Він наче агава: притулися до нього — і стечеш кров'ю. Він несе всі таємниці сповіді до свого брата, продає дияволу довірені йому душі.

Тихо й переконливо, наче намагаючись заспокоїти божевільну, батько Гільяно заперечив:

— Дон Кроче — наш друг, він звільнив нас із в'язниці.

Його дружина вибухнула:

— Так, дон Кроче, «добра душа», завжди такий приязний. Але я скажу тобі, цей дон Кроче — змій. Він цілиться й вбиває свого друга. Вони з нашим сином збиралися правити Сицилією разом, але Турі тепер ховається один у горах, а «добра душа» гуляє на волі в Палермо зі своїми хвойдами. Варто донові Кроче свиснути — Рим облизуватиме його п'яти. А на його совісті ж більше злочинів, ніж у нашого Турі. Він — зло, а наш син — добро. О, якби я тільки була чоловіком, як ти, я б убила дону Кроче. «Добра душа» в мене б спочила назавжди. Ви, чоловіки, нічого не розумієте.

Її пересмикнуло від огиди. Батько Гільяно нетерпляче сказав:

— Я так розумію, що нашому гостеві за кілька годин знову в дорогу, йому треба попоїсти, перш ніж ми все обговоримо.

Жінка раптово змінилася, заметушилася.

— Бідолаха, ти ж весь день їхав, щоб нас побачити, а тоді ще й мав слухати побрехеньки дону Кроче та мої марення. Куди тобі потім?

— До ранку я маю бути в Трапані, — відповів Майкл. — Зупинюсь у батькових друзів і чекатиму на вашого сина.

У кімнаті стало тихо. Молодий Корлеоне відчув, що всі вони знають його історію. Вони бачили рану, з якою він жив два роки, його запалі щоки. Мати Гільяно підійшла до нього й швидко обійняла.

— Випий вина, — сказала вона. — Тоді піди прогуляйся містом. Їжа буде на столі за годину, і друзі Турі тоді вже прийдуть, тож ми зможемо поговорити.

Андоліні та батько Гільяно стали обабіч Майкла, і всі разом вони пішли гуляти вузькими, мошеними бруківкою вулицями Монтелепре. Тепер, коли сонце скотилося з неба, каміння сяяло чорнотою. У туманному синьому передвечірньому повітрі навколо них рухалися лише силуети карабінерів. На кожному перехресті від Віа Белла зміїлися вбік провулки, немов стікали отрутою. Містечко здавалося порожнім.

— Колись це було веселе місто, — мовив батько Гільяно. — Завжди, завжди дуже бідне, як і вся Сицилія, повне злиднів, але живе. Тепер понад сім сотень жителів за ґратами, заарештовані за змову з моїм сином. Вони невинні, більшість із них, але уряд забрав їх, щоб налякати інших, змусити їх доносити на мого Турі. Нині в цьому містечку дві тисячі солдатів Національної поліції, ще кілька тисяч полюють на Турі в горах. Люди більше не вечеряють поза будинком, їхні діти більше не бавляться на вулицях. Поліцаї — такі боягузи, що палять зі зброї, навіть якщо просто заєць перебігає дорогу. Коли стає темно, починається комендантська година, і якщо жінка піде до сусідки і її затримують, то на неї чекають приниження та образи. Чоловіків же потягнуть катувати в підземелля Палермо. — Чоловік зітхнув. — В Америці такого ніколи не може статися. Я проклинаю той день, коли поїхав звідти.

Стефан Андоліні підпалив невеличку сигару, зупинивши всю компанію. Пускаючи дим, він з усмішкою сказав:

— Правду кажучи, сицилійці радше нюхатимуть лайно у своєму селищі, ніж найкращі парфуми в Парижі. Що я тут

роблю? Міг би втекти до Бразилії, як деякі інші. О, ми любимо рідні місця, ми сицилійці, але Сицилія нас не любить.

Батько Гільяно знизав плечима.

— Я дурний, бо повернувся. Якби тільки зачекав кілька місяців, мій Турі був би американець по закону. Утім повітря цієї країни, певно, просочилось у лоно його матері. — Він зачаровано похитав головою. — Чому мій син завжди переймався бідами інших людей, навіть не його кривних родичів? Він завжди мав такі величні ідеї, завжди говорив про справедливість. А справжній сицилієць говорить про хліб.

Ідучи по Віа Белла, Майкл помітив, що місто було ідеальне для засад і партизанської війни. Вулиці такі вузькі, що ними могло проїхати тільки одне авто, багато з них годилися хіба що для невеликих візків та віслюків, яких сицилійці досі використовували для перевезення товарів. Кілька чоловіків могли б стримувати тут нападників, а тоді втекти до білих вапнякових гір, що оточували місто.

Чоловіки спустилися на центральну площу. Андоліні вказав на невеличку церкву, що височіла над нею, і мовив:

— Турі ховався саме в цій церкві, коли поліцаї вперше намагалися його спіймати. Відтоді він став приви́дом.

Вони втръох пильно дивилися на церковні двері, так, наче Сальваторе Гільяно міг постати перед ними.

Сонце сіло за гори, і вони повернулися до будинку, перш ніж почалася комендантська година. Тут на них чекало двоє незнайомців — незнайомців тільки для Майкла, бо обидва обійняли батька Гільяно й потиснули руку Стефанові Андоліні.

Один із них був стрункий юнак із дуже хворобливою, землистою шкірою й величезними гарячковими темними очима. Він мав франтуваті вусики й був мало не по-жіночому привабливий, хоча ні в якому разі не зніжений. У ньому була якась гордовита жорстокість, як це буває з тими, хто прагне командувати за всяку ціну.

Коли його представили як Гаспаре Пішотту, Майкл був вражений. Пішотта — права рука Турі Гільяно, його кузен і найближчий друг. Це найрозшукуваніша людина Сицилії після Гільяно: за його голову давали п'ять мільйонів лір. З того, що Майкл про нього чув, він уявляв собі небезпечнішого й злішого з вигляду чоловіка. Але ж от він стояв перед ним, такий тендітний, із сухотним рум'янцем на щоках. Тут, у Монтелепре, оточеному двома тисячами вояків військової поліції Рима.

Другий чоловік здивував його не менше, але з інших причин. Спочатку глянувши на нього, Майкл здригнувся. Чоловік був такий маленький, що скидався на карлика, але в ньому була така гідність, що Майкл негайно відчув: його здригання може сильно образити чоловіка. Він був убраний у вишуканий сірий костюм у тонку смужку, відмінного крою, широка й дорога з вигляду срібляста краватка стікала вниз вершково-білою сорочкою. Волосся мав густе й майже сиве, хоча був не старший від п'ятдесяти. Він був елегантний, яким тільки елегантним може бути дуже низенький чоловік. Обличчя мав грубувате й красиве, з великими чуттєвими вустами.

Він зрозумів, що Майклові незручно, і привітав його з іронічною, але теплою усмішкою. Його представили як професора Гектора Адоніса.

Марія Ломбардо Гільяно накрила стіл у кухні. Вони їли біля балконного вікна, з якого було видно вкрите червоними смугами небо, темряву ночі, що наповзала з гір. Майкл їв повільно, усвідомлюючи, що всі вони стежать за ним, оцінюють його. Їжа була дуже проста, але смачна: спагеті з чорнильним соусом з кальмара та печеня з кролика, пекуча від червоного соусу з перцем і томатами. Нарешті Гаспаре Пішотта заговорив місцевим сицилійським діалектом:

— То ти син Віто Корлеоне, який навіть величніший за нашого дона Кроче, так кажуть. І саме ти врятуєш нашого Турі.

Голос у нього був холодний і трохи насмішкуватий, він запрошував прийняти виклик, якщо наважишся. Посмішка ставила під сумнів кожен мотив кожної дії, наче говорячи: «Так, ти насправді робиш хорошу справу, але тобі самому це нащо?» Та все одно це не звучало нешанобливо, він знав Майклову історію — вони були товариші в убивстві.

Майкл мовив:

— Я виконую накази свого батька. Чекатиму на Гільяно в Трапані, а тоді відвезу його до Америки.

Пішотта заговорив серйозніше:

— І коли Турі буде у твоїх руках, ти гарантуєш йому безпеку? Ти зможеш захистити його від Рима?

Майкл розумів, що мати Гільяно уважно спостерігає за ним, бачив, що її обличчя спотворила тривога. Він обережно сказав:

— Як людина взагалі може гарантувати що-небудь проти долі. Так, я впевнений.

Материне обличчя розслабилося, однак Пішотта різко заперечив:

— А я — ні. Ти сьогодні довірився донові Кроче. Розповів йому про план утечі.

— Чому б ні? — відрізав Майкл. Як, чорт забирай, він так швидко дізнався подробиці їхнього з доном Кроче обіду? — Я отримав від батька вказівки: саме дон Кроче має влаштувати приїзд Гільяно. У будь-якому разі я говорив із ним лише про один план.

— А інші? — запитав Пішотта. Він помітив, що Корлеоне вагається. — Ти можеш говорити вільно. Якщо не можна довіряти тим, хто перебуває в цій кімнаті, то надії для Турі нема взагалі.

Уперше заговорив коротун Гектор Адоніс. Голос у нього був надзвичайно соковитий — голос природженого оратора, справжнього майстра переконувати інших:

— Любий мій Майкле, ви мусите зрозуміти: дон Кроче — ворог Турі Гільяно. Ваш батько має застарілу інфор-

мацію. Вочевидь ми не можемо доправити Турі до вас, не вживши застережних заходів.

Адоніс говорив довершеною римською італійською, не сицилійським діалектом.

Втрутився старий Гільяно:

— Я вірю, що дон Корлеоне пообіцяв допомогти моєму синові. Тут не може бути жодного сумніву.

— Я наполягаю, — завважив Гектор Адоніс. — Ми мусимо знати всі ваші плани.

— Можу сказати вам те саме, що сказав донові Кроче, — мовив Майкл. — Але для чого мені розповідати комусь усі інші плани? Якби я спитав вас, де тепер ховається Турі Гільяно, ви б мені сказали?

З посмішки Пішотти він бачив, що той загалом схвалив таку відповідь. Однак Гектор Адоніс заперечив:

— Це не одне й те саме. Ви не маєте причин знати, де ховається Турі. А ми мусимо знати, як ви плануєте йому допомогти.

Майкл тихо відповів:

— Я нічого про вас не знаю.

На красивому обличчі професора з'явилася сяйлива усмішка. Він підвівся й вклонився.

— Пробачте мені, — щиро вибачився Адоніс. — Я вчив Турі, коли він був малим, і його батьки зробили мені честь, запропонувавши стати хрещеним батьком. Нині я професор історії та літератури Палермського університету. Утім за найкращу мою вірчу грамоту може поручитися кожен за цим столом. Нині, як і завжди, я один із банди Гільяно.

Стефан Андоліні неголосно додав:

— Я теж належу до банди. Ти знаєш моє ім'я, я твій кузен. Але ще мене називають *Fra Diavalo*.

Це легендарне для Сицилії ім'я Майкл неодноразово чув. Йому подумалося, що Андоліні заробив це вбивче обличчя. Він теж був утікач, за голову якого призначено

ЗМІСТ

Частина I. Майкл Корлеоне	7
Частина II. Турі Гільяно	43
Частина III. Майкл Корлеоне	226
Частина IV. Дон Кроче	247
Частина V. Турі Гільяно і Майкл Корлеоне	341
Маріо П'юзо про роман «Хрещений батько»	395

Літературно-художнє видання

П'ЮЗО Маріо
Сицилієць
Роман

Керівник проекту *В. А. Тютюнник*
Відповідальний за випуск *О. В. Приходченко*
Редактор *О. В. Телемко*
Художній редактор *В. О. Трубчанінов*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*
Коректор *О. О. Старова*

Підписано до друку 11.10.2018. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Newton». Ум. друк. арк. 21.
Наклад 3000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано у ПрАТ «Білоцерківська книжкова фабрика»
09117, м. Біла Церква, вул. Леся Курбаса, 4
впроваджена система управління якістю
згідно з міжнародним стандартом DIN EN ISO 9001:2000

• за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093)170-03-93 (life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88

• на сайті Клубу: www.bookclub.ua
• у мережі фірмових магазинів
див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом

Надсилається безплатний каталог

Запрошуємо до співпраці авторів
e-mail: publish@ksd.ua

**Запрошуємо до співпраці художників,
перекладачів, редакторів**
e-mail: editor@ksd.ua

**Для гуртових
клієнтів**

Харків
тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@ksd.ua

Київ
тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@ksd.ua

П'юзо М.

П96 Сицилієць : роман / Маріо П'юзо ; перекл. з англ.
О. Оксеніч. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного
Дозвілля», 2018. — 400 с.

ISBN 978-617-12-5779-5

ISBN 978-0-345-44170-6 (англ.)

Легендарний Майкл Корлеоне під час свого вигнання на Сицилію отримує від батька завдання — вивезти до США Сальваторе «Турі» Гільяно. Турі відомий як італійський Робін Гуд, який разом зі своєю бандою прагне звільнити простих людей Сицилії від панування мафії та продажної влади. Мафіозі не влаштовує такий розвиток подій, так само як і місцевих політиків. Гільяно становить загрозу їхньому авторитетові, тому його необхідно зупинити. На італійського Робіна Гуда розпочинають полювання: ввіймати живим, а ще ліпше — мертвим. Чи встигне Майкл Корлеоне врятувати Гільяно? Його вороги — наймогутніші люди Сицилії...

УДК 821.111(73)

Дон Віто — голова клану Корлеоне. Багато років тому він емігрував із сонячної Сицилії до Штатів і побудував бізнес, який зробив його одним із шістьох найвпливовіших мафіозі країни. Його поважають вороги та бояться друзі. Він шантажист і тиран, його рішення — остаточні. Проте настануть часи, коли панування дона опиниться під загрозою. Хто стане на захист сім'ї?